

JANUSZ MARIĄŃSKI ¹

Recenzja: Ks. Sławomir Bylina, *Formacje umundurowane w Rzeczypospolitej Polskiej. Aksjonormatywne studium w kontekście teoretycznym i empirycznym*, Wydawnictwo naukowe DIFIN, Warszawa 2025. [ISBN 978-83-8270-500-3]

Review: Fr. Sławomir Bylina, *Uniformed Forces in the Republic of Poland: An Axio-Normative Study in Theoretical and Empirical Contexts*, Wydawnictwo naukowe DIFIN, Warszawa 2025. [ISBN 978-83-8270-500-3]

Formacje umundurowane w Rzeczypospolitej Polskiej to podstawowy element systemu bezpieczeństwa narodowego (państwa), które za podstawę swojej służby wybierają ochronę niepodległości państwa i zapewnienie bezpieczeństwa obywateli. Tematyka poruszana w recenzowanym studium aksjonormatywnym jest przedmiotem badań nauk o bezpieczeństwie i wpisuje się w zakres instytucjonalnego podejścia do zagadnienia bezpieczeństwa narodowego (państwa). W tym celu Sławomir Bylina podjął niełatwe, ale bardzo dobrze wykonane zadanie, oceny służb mundurowych w Polsce w kontekście założeń aksjonormatywnych, zawartych w ustawach normatywnych o służbach mundurowych, jak i w kodeksach etycznych wskazujących na odniesienie do wielu zachowań mundurowych w Polsce.

Studium aksjonormatywne składa się z dwóch części: teoretycznej i empirycznej, co w sumie obejmuje dziewięć rozdziałów. Każdy rozdział zawiera założenia i szczegółowe analizy teoretyczne oraz wnioski, co w klarowny sposób prowadzi czytelnika po przyjętych przez Autora założeniach teore-

¹ Prof. dr hab. Janusz Mariański, Akademia Nauk Społecznych i Medycznych w Lublinie, ORCID: 0000-0002-0620-8000.

Artykuły są objęte licencją Creative Commons Uznanie autorstwa –Użycie niekomercyjne – Bezutworów zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-ND 4.0)

tycznych. Pierwsza część teoretyczna rozpoczyna się omówieniem wymiarów filozoficznych bezpieczeństwa w kontekście służb mundurowych i w interesujący sposób zestawia ustawy zasadnicze służb mundurowych z ontologicznym, epistemologicznym, aksjologicznym i metodologicznym aspektem wartości i terminów, w ramach tworzenia bezpieczeństwa podmiotu w służbach mundurowych. Podobne zestawienie do podstawowych ustaw o służbach mundurowych zostało ukazane w rozdziale trzecim w kontekście współpracy i współdziałania; w rozdziale czwartym w kontekście etyczno-moralnym oraz w rozdziale piątym prakseologicznym ujęcia bezpieczeństwa podmiotu w służbach mundurowych w kontekście skuteczności i prognozy.

Postawy prawne omawianych instytucji państwowych ukazane są w rozdziale drugim na temat organizacji i uwarunkowań prawnych służb mundurowych w Polsce. W każdej formacji mundurowanej przypisano cele, zadania, odniesienia prawne i strukturalne. Powyższa część studium jest elementem do stworzenia – jak określa Sławomir Bylina – głównego celu aksjonormatywnego modelu bezpieczeństwa podmiotu służb mundurowych. Jak można dostrzec, metodycznie wprowadza to w tematykę kolejnego rozdziału na temat współpracy omawianych służb, co jest przedmiotem szczegółowych analiz w trzecim rozdziale. Interesującym elementem tej części studium jest ukazanie wymiaru aksjonormatywnego w kategoriach i stanach zagrożeń bezpieczeństwa narodowego (państwa), w kontekście szansy, ryzyka, zagrożeń oraz wyzwań i oczekiwań, jakie stoją przed służbami mundurowymi w Polsce.

W rozdziale piątym Autor – oprócz zasygnalizowanych wcześniej aktów prawnych – dokonał także analizy stanu kodeksów etycznych w służbach mundurowych, co jest kolejnym krokiem do tworzenia wspomnianego modelu. Ukazanie tego modelu ma miejsce w kolejnym rozdziale, który oprócz ujęcia prakseologicznego, wskazuje na elementarny wymiar, ułożonego w logiczny proces aksjonormatywnego modelu bezpieczeństwa podmiotu służb mundurowych.

W drugiej części studium z nauk o bezpieczeństwie Sławomir Bylina – w oparciu o wyniki badań empirycznych – dokonuje weryfikacji aksjonormatywnego modelu bezpieczeństwa podmiotu służb mundurowych. Czyni to w ujęciu wartości indywidualnych, wspólnotowych i instytucjonalnych oraz w oparciu o trzy wymiary: godności podmiotu bezpieczeństwa, idei dobra wspólnego oraz istoty sprawiedliwości społecznej.

W latach 2024-2025 Sławomir Bylina przeprowadził bardzo obszerne badania empiryczne w kilku województwach, w formie bezpośredniego kontaktu z żołnierzami stacjonującymi w wybranych jednostkach wojskowych, techniką badawczą PAPI (badania ilościowe obejmujące 1608 osób). Dodatkowo Autor przeprowadził badania jakościowe w formie wywiadu ustrukturalizo-

wanego wśród 148 osób we wszystkich formacjach mundurowych. Jednoznaczne dookreślenie kluczowych pojęć, precyzyjne wyłożenie celu badań empirycznych, jednoznaczne przedłożenie hipotez badawczych, precyzyjne posługiwanie się metodami statystycznymi, stanowią dowód dobrego opanowania warsztatu badawczego socjologii bezpieczeństwa.

Dobór populacji badawczej oraz wielkość próby badawczej pozwala wyciągnąć wnioski natury ogólnej. Ponadto postępowanie badawcze, warsztat metodologiczny prowadzonych badań empirycznych oraz niezwykła dbałość o przedstawienie wyników z badań empirycznych, pozwala wysoko ocenić wartość naukową opracowania. Z tego powodu, precyzji i dokładności w przedstawianiu wyników badań empirycznych oraz wrażliwości badacza na ingerencje zmiennych zarówno pokoleń wstępujących, jak i zstępujących, a więc kategorii społecznej osób przynależnych od różnych grup wiekowych. Należy podkreślić, że recenzowane opracowanie ma jasną i klarowną strukturę. Pomaga to czytelnikowi, a nie utrudnia, śledzenie prowadzonych przez Autora wywodów. Świadczy to także o tym, że panuje on nad zgłębianą materią, że podjęte zagadnienia „nie wymykają mu się z rąk”, ale pozostają pod jego kontrolą. Wykazał się także szerokim odczytaniem w literaturze przedmiotu, co potrafił wykorzystać eksponując wiele wątków, a nawet drobnych niuansów.

W naukach o bezpieczeństwie w Polsce brakowało tak reprezentatywnych i kompleksowych badań empirycznych nad stanem etyczno-moralnym wszystkich służb mundurowych w naszym kraju. Z pełnym przekonaniem rekomenduję do druku książkę Sławomira Byliny pt. „Formacje mundurowe w Rzeczypospolitej Polskiej. Aksjonormatywne studium w kontekście teoretycznym i empirycznym”, w wydawnictwie naukowym.